

15. 1. 2026

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Judikatura: smluvní sjednání prekluzivní lhůty je obecně platné (FIDIC)

Dne 11. 11. 2025 bylo vydáno zásadní rozhodnutí Vrchního soudu v Praze[1], který se zabýval dispozitivitou ustanovení § 654 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“) v kontextu lhůty 28 dnů pro notifikaci claimu zhotovitele dle Pod-čl. 20.1 smluvních podmínek FIDIC ve znění zvláštních podmínek pro stavby Správy železnic, státní organizace[2] (dále jen „Smluvní podmínky FIDIC“). Soud konstatoval, že se strany mohou od daného ustanovení smluvně odchýlit a že si platně mohou sjednat lhůtu zániku práva. Rozhodnutí je stěžejní z hlediska posílení právní jistoty kontrahentů, neboť tato otázka doposud nebyla ve světle OZ judikatorně řešena a názory odborné veřejnosti nebyly zcela jednotné.

Úprava prekluze v občanském právu

Prekluze je institutem se závažným právním následkem, a sice propadnutím subjektivního práva osoby v důsledku jeho nevykonání ve stanovené lhůtě. V českém právním řádu je upravena zejména v § 654 odst. 1 OZ, který stanoví: *„Nebylo-li právo vykonáno ve stanovené lhůtě, zanikne jen v případech stanovených zákonem výslovně.“*

Doposud nevyřešená byla otázka, zda si osoby mohou v souladu se smluvní autonomií prekluzi subjektivního práva sjednat, resp. zda si mohou sjednat prekluzivní lhůtu pro uplatnění práva. Jinými slovy, zda je § 654 odst. 1 OZ kogentní či dispozitivní. V této souvislosti je třeba poukázat na úpravu ve starém občanském zákoníku[3], která byla v podstatě převzata do nového civilního kodexu, přičemž judikatura[4] ve vztahu k tomuto ustanovení dovodila, že je striktně kogentní, tj. případné smluvní ujednání od něho se odchylojící je absolutně neplatné.

Byť je textace § 654 odst. 1 OZ prakticky totožná jako ve starém občanském zákoníku, s ohledem na koncepční změny nového zákoníku je nejasné, zda takový závěr ob stojí i ve vztahu k němu. Pokud se týká názorů odborné literatury, ani ta není v této otázce zcela jednotná. Lze však konstatovat, že většina zdrojů[5] se přiklání k dispozitivnosti ustanovení; příkladmo lze uvést názor L. Brima, dle kterého je smluvní sjednání prekluze zásadně přípustné, byť je třeba zkoumat každé takové právní jednání individuálně.[6]

Podstata sporu a skutkové okolnosti

Analyzované rozhodnutí bylo vydáno v kontextu uzavřené smlouvy o dílo, jejíž obsah byl (mimo jiné) částečně určen odkazem na Smluvní podmínky FIDIC[7]. Tyto komplexně upravují práva a povinnosti stran za účelem řádného vedení a dokončení stavebního projektu mimo jiné alokací rizik mezi objednatel a zhotovitele. Pokud jde o rizika, jež jdou k tíži objednatel, mohou se promítnout na straně zhotovitele do vzniku smluvních nároků, tzv. zhotovitelských claimů. Ty mohou být představovány prodloužením lhůty pro dokončení díla, navýšením jeho ceny či obojím. Vznik okolností zakládajících zhotovitelské claimy je u dlouhodobých a objemově významných projektů velmi častý, přičemž tento smluvní mechanismus pomáhá na nastalé situace pružně reagovat a zajistit zdárné dokončení díla.

Předmětem sporu mezi stranami byla platnost ujednání Pod-čl. 20.1 Smluvních podmínek FIDIC, dle kterého je v případě domnělého vzniku claimu zhotovitele tento povinen dát správci stavby[8] oznámení nároku (claimu) popisující událost nebo okolnost, z které claim vyplývá. Současně dle totožného ujednání platí, že: „Oznámení musí být podáno co nejdříve, jak je to prakticky možné, a ne později než 28 dnů po tom, co si Zhotovitel skutečnost nebo okolnost uvědomil nebo měl uvědomit.“

Co se týče skutkových okolností[9], žalobce jako zhotovitel vznesl dopisem ze dne 12. 12. 2020 vůči žalovanému jako objednateli claim na dodatečnou platbu v souvislosti se změnou právních předpisů v období od 30. 09. 2020 do 30. 04. 2021, tj. v období nouzových stavů z důvodu pandemie nemoci COVID-19 a období pro zotavení ve smyslu přílohy usnesení Vlády ČR č. 600 z roku 2021. Žalovaný však uznal jen část vzneseného claimu žalobcem, neboť měl za to, že v souladu s Pod-čl. 20.1 OP FIDIC náleží žalobci nárok pouze za náklady vzniknuvší v období 28 dní před oznámením claimové události. Žalobce se tak žalobním návrhem domáhal zaplacení částky ve výši 5 190 950,77 Kč s příslušenstvím představující žalovaným neuznanou část claimu.

Argumentace soudů

Prvoinstanční soud nárok žalobci přiznal a konstatoval absolutní neplatnost ujednání; primárně vyšel ze striktního gramatického výkladu § 654 odst. 1 OZ, když uzavřel, že sama zákonná dikce dispozitivnost vylučuje. Dále soud argumentoval judikaturou Nejvyššího soudu[10], která dovedla kogentnost ustanovení, avšak ve vztahu k předešlé právní úpravě; v této souvislosti soud neseznal důvodnost odchýlení se od této rozhodovací praxe ve vztahu k novému OZ.

Soud prvního stupně v rámci odůvodnění svého rozsudku pak také uvedl, že pokud § 630 odst. 1 OZ zapovídá sjednání promlčecí lhůty kratší než jeden rok, je třeba dojít k závěru o nemožnosti sjednání zániku práva jakožto závažnějšího právního následku ve lhůtě kratší.

Na základě odvolání žalovaného došlo k přezkumu prvoinstančního rozhodnutí. Odvolací soud úvodem připomněl své rozhodnutí[11] ve věci posouzení co do svého významu totožného ustanovení, avšak za účinnosti staré právní úpravy a současně vyzdvihl zcela odlišné zásady, na kterých jsou oba civilní kodexy vystavěny.

Odvolací soud se odchýlil od názoru soudu první instance v otázce kogentnosti § 654 odst. 1 OZ, když dle jeho názoru dikce tohoto ustanovení paušálně nevylučuje smluvní úpravu vlivu plynutí času na právní poměry stran, tj. možnost sjednání prekluzivní lhůty. To je dle soudu patrné kromě § 654 odst. 1 OZ též z dikce § 603 OZ, který se zánikem práv a povinností v důsledku plynutí času obecně počítá.

Odvolací soud v daném ujednání s odkazem na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu[12] nespatriil rozpor se smyslem a účelem právní normy, ani s dobrými mravy. V této souvislosti poukázal na § 2622 odst. 2 OZ s tím, že pokud zákon sám obsahuje materiálně co do smyslu a následků totožné zákonné ustanovení se smluvním ujednáním, obdobná dohoda mezi účastníky nemůže být se zákonem rozporná. Na základě této argumentace odvolací soud shledal platnou v Pod-čl. 20.1 Smluvních podmínek uvedenou 28denní lhůtu pro notifikaci zhotovitelského claimu a změnil proto prvoinstanční rozsudek tak, že nárok žalobce zamítl.

Hodnocení

Dle našeho názoru jsou závěry soudu prvního stupně nesprávné, když mechanicky přebírá judikaturu Nejvyššího soudu ke staré právní úpravě; nelze totiž ignorovat zcela odlišné principy nové úpravy, zejména zásadu smluvní volnosti a důraz na skutečný smysl a účel právní normy oproti striktně

formálnímu výkladu.

Stejně tak nelze souhlasit s výkladem § 654 odst. 1 OZ v tom smyslu, že by znění ustanovení paušálně vylučovalo jakékoli smluvní odchýlení.^[13] Sousedství o zániku práva „pouze v případech stanovených zákonem výslovně“ poukazuje na skutečnost, že se o zánik práva ve vztahu k zákonným ustanovením může jednat výlučně v případě, že je tak stanoveno výslovně. Jinými slovy, dle našeho názoru § 654 odst. 1 OZ v žádném případě nepojednává o omezení práva sjednat si zánik práva odchýlně od zákona, nýbrž se vztahuje výlučně k jednotlivým případům prekluze zákonné.

Stejně tak dle našeho názoru není sjednání lhůty pro notifikaci zhotovitelského claimu rozporné s dobrými mravy či veřejným pořádkem; v této souvislosti lze kvitovat argumentaci odvolacího soudu § 2622 odst. 2 OZ, který stanovuje zánik nároku zhotovitele na zvýšení ceny díla, pokud neoznámí nutnost překročení rozpočtované částky bez zbytečného odkladu poté, kdy se ukázala jeho nevyhnutelnost. Byť je toto ustanovení formálně ve Smluvních podmínkách FIDIC vyloučeno, fakticky v Pod-čl. 20.1 smluvní strany toto zákonné ustanovení pouze modifikují prostřednictvím úpravy doby, kterou na rozdíl od zákona specifikují na 28 dní. Pokud tedy smluvní ujednání, co se týče jeho materiálního pojetí, resp. co do svého smyslu, účelu a zejména následku odpovídá zákonnému ustanovení, jen stěží může být shledáno jako rozporné s dobrými mravy či dokonce veřejným pořádkem.

Též je třeba akcentovat skutečnost, jak správně upozornil odvolací soud, že OZ obecně vliv plynutí času na subjektivní práva sám předvídá v § 603 OZ. Pokud si tak mohou smluvní strany sjednat, že právo zanikne uplynutím určitého času, není žádný důvod, proč by jim mělo být upřeno dohodnout se, že totéž právo zanikne uplynutím toliko, přistoupí-li k tomuto předpokladu ještě druhá podmínka, a sice nevykonání práva.^[14]

Konečně je nutno se vypořádat s argumentací srovnáním institutů promlčení a prekluze, jak argumentoval soud prvního stupně. Byť se autoři ztotožňují i s názorem^[15], že omezení možnosti sjednání promlčecí lhůty kratší než jeden rok je z hlediska OZ pravidlem nesystémovým a nemělo by být rozšiřováno na další smluvní instituty^[16], je též třeba upozornit na to, že oba instituty nachází v právním řádu své opodstatnění, přičemž jejich smysl a účel se nepřekrývá.

Závěr

Podle našeho názoru odvolací soud správně posoudil 28denní lhůtu uvedenou v Pod-čl. 20.1 Smluvních podmínek FIDIC pro notifikaci claimu jako platnou. Souhlasíme s tím, že OZ nikterak nezakazuje smluvní sjednání prekluzivní lhůty, byť je třeba vyhovět dalším požadavkům zákona z hlediska obsahové kontroly (např. souladu s dobrými mravy, veřejným pořádkem apod.). Opačný názor by podle nás odporoval zásadě smluvní autonomie, neboť v OZ nenalzáme žádnou zákonnou oporu pro obecnou limitaci smluvní vůle ve vztahu ke sjednání vlastní prekluzivní lhůty.

Mgr. Jan Česák,
advokát

Mgr. Tomáš Stareček,
advokátní koncipient

PORTOS Strategic
Legal Advisory

[PORTOS, advokátní kancelář s.r.o.](#)

City Tower
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 224 827 884

e-mail: info@portos.cz

[1] Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2025, sp. zn. 4 Cmo 161/2025.

[2] Smluvní podmínky pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb projektovaných objednatelem (FIDIC 1999)-Obecné podmínky“ ve znění „Smluvních podmínek pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb projektovaných objednatelem - Zvláštní podmínky pro stavby Správy železnic, státní organizace první vydání 06/2017; schválené Centrální komisí Ministerstva dopravy ČR dne 6. 6. 2017 pod čj.: 78/2017- 910-IZD/1 s účinností od 26. 6. 2017“

[3] Viz § 583 odst. 1 zák. č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů: „K zániku práva proto, že nebylo ve stanovené době uplatněno, dochází jen v případech v zákoně uvedených. K zániku soud přihlédne, i když to dlužník nenamítne.“

[4] Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 10. 2021, sp. zn. 4 Cmo 33/2021: „Řídí-li se závazkový vztah účastníků českým právem, je třeba uzavřenou dohodu o zániku práva v případě jeho neuplatnění ve stanovené lhůtě považovat pro rozpor s kogentním ustanovením § 583 ObčZ 1964 za absolutně neplatnou (§ 39 ObčZ 1964). To platí též v případě, je-li taková dohoda obsahem obchodních podmínek, jejichž ideovým vzorem byla tzv. Červená kniha FIDIC (§ 273 ObchZ).“

[5] K dispozitivnosti ustanovení se přiklání např. L. Brim, L. Tichý či P. Bezouška s B. Havlem.

[6] Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654), 2. vydání, 2022, s. 2161 - 2167: L. Brim

[7] Dle § 1751 odst. 1 OZ „Část obsahu smlouvy lze určit odkazem na obchodní podmínky, které navrhovatel připojí k nabídce nebo které jsou stranám známy. Odchylná ujednání ve smlouvě mají

před zněním obchodních podmínek přednost.“

[8] Osoba jmenovaná objednatelem za účelem řádného vedení díla.

[9] Autoři se omezili pouze na vymezení skutkového stavu relevantního pro posouzení otázky platnosti smluvního sjednání prekluze práva, byť v rámci sporu soud posuzoval i otázky další (náležitosti oznámení claimu, právní závaznost řídicího aktu vlády...)

[10] Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 1998, sp. zn. 2 Cdon 588/97

[11] Viz rozsudek Vrchního soudu ze dne 12. 10. 2021, sp. zn. 4 Cmo 33/2021

[12] Viz usnesení ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3919/2014

[13] Shodně např. BRIM, Luboš. § 654 [Prekluze]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2164, marg. č. 16.

[14] Viz např. Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2161-2167. srov. Melzer, F., Tégl, P. a kolektiv: Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419-654. Praha: Leges, 2014, s. 1073-1078.

[15] PRK PARTNERS, BEZOUŠKA, P., HAVEL, B. *Občanský zákoník: Srovnávací komentář*. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO89_p12012CZ. ISSN 2336-517X.

[16] Autoři dále uvádí, že takové ujednání bude podléhat obsahové kontrole skrze dobré mravy apod.; to je ale v tomto případě bezpředmětné s odkazem na co do důsledků totožnou zákonnou dikci § 2622 odst. 2 OZ.

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)